

Assignatura:	28926 HISTORIA DE L'ART ANTIC			
Professor/a:	Montserrat Claveria Nadal			
Cicle:	PRIMER	Curs:	PRIMER	Quadrimestre: PRIMER
Crèdits:	12	Tipus:	TRONCAL	
Horari de classe:	Grup 1: Dimarts i Dijous 08:30 - 10:00 Grup 2: Dimarts i Dijous 11:30 - 13:00			

CONTINGUT:

Aquest programa inclou la matèria que conforma la primera part d'aquesta assignatura. Aquesta primera part es dedicarà a l'estudi de l'art clàssic, és a dir, de les manifestacions artístiques de les civilitzacions antigues, que encapçalaren el desenvolupament cultural de la Mediterrània, des dels inicis de l'Edat del Bronze fins al període tardo-antic.

OBJECTIUS:

Proporcionar els coneixements essencials d'indole estilístic, tècnic, iconogràfic i històric de les obres principals de l'art clàssic, capacitant a l'estudiant perquè les sàpiga analitzar, relacionar y emplaçar en els successius períodes de cada una de les cultures tractades.

TEMARI

I. ART PREHEL·LÈNIC

I.1 Les Illes Cíclades: El desenvolupament de la Civilització Cíclàdica. La seva producció ceràmica i escultòrica: els anomenats "Ídols Cíclàdics".

I.2 Creta i la Civilització Minoica: La periodització de la Cultura Minoica. Les construccions palauenques. La pintura mural i ornamental. La Ceràmica i la seva tipologia. Estatuària de petit format, vasos de pedra i l'orfebreria.

I.3 La Civilització Micènica: El Bronze recent a la Grècia Continental i la seva periodització. Les ciutadelles micèniques: fortificacions i palaus. Les tombes. L'escultura arquitectònica monumental. La pintura parietal. Ceràmica: influències i propietats. L'estatuària de petit format de terracota i vori. Metalúrgia i orfebreria.

II. ART GREC

II.1 La gènesi del món grec de "L'Època Obscura" al Període Orientalitzant: I: "L'Època Obscura" i la ceràmica submicènica. II: La ceràmica protogeomètrica i la geomètrica: formes, iconografia, funció i tallers; L'estil geomètric a la ceràmica i a l'estatuària de bronze i vori de petit format. III: La Consolidació política i l'expansió comercial: L'obertura al Pròxim Orient i a la Mediterrània i el reflex d'aquesta obertura a la ceràmica coríntia, la metalúrgia ornamental i els iveris.

II.2 L'Època Arcaica: I: Arquitectura: La monumentalització de ciutats i santuaris. Les primeres experiències en l'ús de l'arquitectura en pedra: tècniques constructives. Els ordres arquitectònics. La gènesi del temple grec. Característiques específiques dels temples en els diversos àmbits geogràfics i la progressiva configuració del ordre. II: La decoració arquitectònica: Tipus. Evolució iconogràfica, formal i estilística. III: L'escultura exempta monumental: orígens; materials i tècniques; tipus i evolució. Relleus: ús i iconografia. IV: Ceràmica: tècniques de producció, formes i iconografia. Ceràmica àtica: els vasos de figures negres; inicis i desenvolupament de la ceràmica de figures roges.

II. 3 L'Època Clàssica:

El Període Sever. I: L'arquitectura de transició: el temple d'Afaia a Egina, el tresor dels Atenecs de Delfos i el temple de Zeus a Olímpia i llur decoració escultòrica. II: La plàstica exempta: les obres de transició al període clàssic més rellevants.

La segona meitat del segle Vè. I: Arquitectura i escultura arquitectònica; Atenes capdavantera: l'Acropolis, l'Àgora i edificis adjacents; altres temples de la Grècia Continental; els temples de la Magna Grècia i Sicília. II: L'escultura exempta: el predomini del bronze; els grans mestres i les seves obres més importants. III: El relleu, la pintura mural i la ceràmica pintada.

El segle IV. Canvis polítics, socials i ideològics. I: L'Arquitectura: evolució i enriquiment de la tipologia. II: L'Escultura exempta: noves tendències temàtiques, formals i estilístiques. Importància de la retratística. III: La ceràmica: decadència de la producció àtica i desplaçament al sud d'Itàlia.

II 4 L' Època Hel·lenística: Expansió de la cultura grega. Unitat i pluralitat de l'art. I: Urbanística: Planificació de ciutats i conjunts religiosos. II: Arquitectura: les innovacions en els materials i les tècniques constructives. III: L'escultura: continuïtat i evolució dels models de finals de l'època clàssica; creació de nous tipus. Apogeu de la retratística reial i privada. Els sarcòfags. IV: Pintura.

III ART ETRUSC

III 1 La gènesi del món etrusc. Les cultures de Terramaras i Vilanova.

III 2 La Civilització Etrusca. I: Característiques generals de l'art etrusc. II: La fase orientaltzant i influència grega. III: La planificació de les ciutats. Construccions religioses. Tipologia dels sepulcres i la seva evolució. Decoració arquitectònica de terracota. IV: Escultura exempta: predomini de la coroplàstia. Sarcòfags i urnes cineràries. V: Pintura funerària. Aixovars funeraris. VI: Ceràmica: importació i producció local.

IV ART ROMÀ

IV 1 Els orígens de Roma i la consolidació de l'Estat Romà.

IV 2 Característiques generals de l'art romà. Substrat itàlic i aportació de l'art grec.

IV3 Topografia i urbanística: organització del territori; la ciutat i els elements que la constitueixen: construccions defensives, edificis religiosos i públics civils, edificis dedicats a l'oci, monuments honorífics, construccions domèstiques, monuments funeraris, construccions funcionals.

IV 4 Arquitectura: I: Materials i tècniques de construcció. II: Origen i evolució dels diferents tipus d'edificis: II.1: Els edificis públics i el forum. Les termes. II.2. Els temples. II.3. Els edificis lúdics.

IV 5 Escultura: I: Materials, tècnica i gèneres. II: Retrat: tipologia. III: Plàstica ideal: original grec i còpia romana. IV: Relleu "històric" descriptiu i al·legòric: origen i evolució. V: Relleu votiu, decoratiu i funerària. Sarcòfags: primers exemplars; difusió a partir de l'època d'Adrià; tipologia; temàtica.

IV 6 Ornamentació arquitectònica. I: Pintura: materials, tècniques i temàtica; origen i difusió dels anomenats quatre estils pompeians. II: Estuc. III: Mosaic: materials, tècniques, colors, tipus de decoració.

IV 7 Ceràmica: materials, tècnica i tipologia.

IV 8 Torèutica, terracota, glíptica, orfèbreria i vidre.

AVALUACIÓ:

Examen: 80% de la nota final. Treball tutoritzat: 20% de la nota final.

TUTORIA INTEGRADA:

Realització d'una visita i d'un treball escrit sobre un tema relacionat amb la visita efectuada. La tutoria integrada d'aquesta assignatura es portarà a terme al despatx del professor i servirà per assignar la visita, seleccionar el treball i comentar amb l'alumne el progressiu desenvolupament d'aquest. Per al bon aprenentatge de l'estudiant, considerem imprescindible la tutorització dels primers treballs universitaris, raó per la qual l'estudiant haurà d'acomplir obligatòriament un mínim de dues tutories.

BIBLIOGRAFIA (La bibliografia bàsica la marquem a l'inici de l'ítem amb un *)

Conceptes Generals sobre l'estudi de l'Art Clàssic

- * BIANCHI BANDINELLI, R., *Introducción a la arqueología clásica como historia del arte antiguo*, Madrid, 1982.
- GRUMMOND, N.T. DE (ed.), *Dictionary for the history of classical archaeology*, Londres, 1988.
- * FATÁS, G., BORRÁS, G.M., *Diccionario de términos de arte y arqueología*, Barcelona, 1980 (hi ha edicions més actuals).
- PAUSANIAS, *Descripción de Grecia*, introducció, traducció i notes de M. C. Herrero Ingelmo, Madrid, 1994.
- PITARCH, J.A. et al. (ed.), *Arte Antiguo. Proximo Oriente, Grecia y Roma. Fuentes y documentos para la Historia del Arte*, Barcelona, 1982.
- POLLIT, J.J., *The Art of Greece, 1400-31 B.C.*, Nova Jersey, 1965.
- POLLIT, J.J., *The Art of Rome 753 B.C. - A.D. 337*, Cambridge, 1966 (reimp. 1983).
- TORREGO, M.E. (ed.), *Plinio el Viejo. Textos de historia del arte*, Madrid, 1988.
- VITRUVIO, *Los diez libros de arquitectura*, traducció d'A. Blánquez, Barcelona, 1970.

I. Art Prehel·lènic

- * AAVV, *El mundo micénico. Cinco siglos de la primera civilización europea 1600-1100 a.C.*, Madrid, 1991.
- AAVV, *Cycladic Culture. Naxos in the 3rd millenium BC.*, Atenes, 1990.
- BETANCOURT, P.P., *The history of Minoan pottery*, Princeton, 1985.
- CADOGAN, G., *Palaces of Minoan Crete*, Londres, 1976.
- CHADWICK, J., *The Mycenaean world*, Cambridge, 1977.
- DEMARGNE, P., *El nacimiento del arte griego*, El Universo de las Formas, Madrid, 1964.
- * DOUMAS, C., *Cycladic art*, Washington, 1979.
- GRAHAM, J.W., *The palaces of Crete* (ed. rev. Princeton, 1987).
- HIGGINS, R., *Minoan and Mycenaean art*, Londres, 1981.
- MARINATOS, S., *Creta e Micene*, Florència, 1960.

II Art Grec

- BIEBER, M., *The sculpture of the Hellenistic age* (ed. rev. Nova York, 1981).
- BLANCO FREIJEIRO, A., *Arte griego*, Madrid, 1990 (7ª ed.)
- BOARDMAN, J., *Athenian black figure vases. A handbook*, Londres, 1974.
- BOARDMAN, J., *Athenian red figure vases. The Archaic Period*, Londres, 1975.
- BOARDMAN, J., *Greek sculpture. The Archaic period*, Londres, 1978.
- BOARDMAN, J., *Greek sculpture. The Classical period*, Londres, 1985.
- BOARDMAN, J., *Greek sculpture. The Late Classical period*, Londres, 1995.
- * BOARDMAN, J., *El arte griego*, Barcelona, 1991.
- COLDSTREAM, J.N., *Geometric Greece*, Londres, 1977.
- CHARBONEAUX, J., *La sculpture grecque archaïque*, París, 1964.
- * CHARBONNEAUX, J. - MARTIN, R. - VILLARD, F., *Grecia arcaica (620-480 a.c.)*, Madrid, 1969.
- * CHARBONNEAUX, J. - MARTIN, R. - VILLARD, F., *Grecia clásica (480-330 a. de J.C.)*, Madrid, 1970.
- * CHARBONNEAUX, J. - MARTIN, R. - VILLARD, F., *Grecia helenística (350-50 a.de J.C.)*, Madrid, 1971.
- ELVIRA BARBA, M.A., *El arte griego III*, Madrid, 1989.
- ELVIRA BARBA, M.A., *Arte clásico*, Historia 16, Madrid, 1996.
- GINOUVÉS, R. - MARTIN, R., *Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine*, Roma - Atenes, 1985.
- HAMPE, R. - SIMON, E., *The birth of Greek art. From the Mycenaean to the Archaic period*, Oxford, 1981.
- LEÓN ALONSO, P., *El arte griego II*, Madrid, 1989.
- MARTIN, R., *Architettura et urbanisme*, Roma, 1987.
- MORENO, P., *Scultura ellenística*, Roma, 1994.
- * POLLITT, J.J., *Arte y experiencia en la Grecia clásica*, Bilbao, 1984.
- POLLITT, J.J., *El arte helenístico*, Madrid, 1989.
- RICHTER, G.M.A., *The sculpture and sculptors of the Greeks*, Londres, 1970.
- * RICHTER, G.M.A., *El arte griego. Una revisión de las artes visuales de la antigua Grecia*, Barcelona, 1980.
- RIDGWAY, B.S., *The severe style in Greek sculpture*, Princeton, 1970.
- RIDGWAY, B.S., *Fifth century styles in Greek sculpture*, Princeton, 1981.
- ROBERTSON, M., *El arte griego. Introducción a su historia*, Madrid, 1985.

STEWART, A., *Greek sculpture. An exploration*, Londres, 1990.
STORCH DE GRACIA, J., *El arte griego I*, Madrid, 1989.

III Art Etrusc

BIANCHI BANDINELLI, R., *L'arte etrusca*, Roma, 1982.
BIANCHI BANDINELLI, R. - GIULIANO, A., *Los Etruscos y la Italia anterior a Roma*, El Universo de Las Formas, Madrid, 1974.
* BONFANTE, L. (ed.), *Etruscan life and afterlife. A handbook of Etruscan studies*, Warminster, 1986.
CRISTOFANI, M., *L'arte degli Etruschi*, Torí, 1978.
PALLOTTINO, M., *Etruscologia* (7ª ed. Milà, 1984; reimpr., 1985).
STEINGRÄBER, S., *Catalogo ragionato della pittura etrusca*, Milà, 1984.
TORELLI, M., *L'arte degli Etruschi*, Roma-Bari, 1985.

IV Art Romà

ADAM, J.P., *La construction romaine*, Paris, 1984.
ANDREAE, B., *Arte romano. El Arte y las Grandes Civilizaciones*, Barcelona, 1974.
* BARATTE, F., *El arte romano*, Barcelona, 1985.
* BARATTE, F., *Histoire de l'art antique: L'art romain*, Paris, 1996.
BARBET, A., *La peinture murale romaine: les styles décoratifs pompéiens*, Paris, 1985.
BIANCHI BANDINELLI, R., *Roma, centro del poder*, El Universo de las Formas, Madrid, 1976.
BIANCHI BANDINELLI, R., *Roma, el fin del arte antiguo*, El Universo de las Formas, Madrid, 1977.
BIANCHI BANDINELLI, R., *Del Helenismo a la Edad Media*, Madrid, 1985.
BRUNEAU, PH., *La mosaïque antique*, Paris, 1987.
CLAVERIA, M., Exportación y comitentes del sarcófago romano de época imperial, *Verdolay*, nº. 8, 1996, p. 49-55.
DE MARIA, S., *Gli archi onorari di Roma e dell'Italia romana*, Roma, 1988.
GROS, P. - TORELLI, M., *Storia dell'urbanistica. Il mondo romano*, Roma - Bari, 1988.
* GROS, P., *L'architecture romaine du début du IIIe. Siècle av. J.C. à la fin du Haut-Empire. 1 Les monuments publics*, Paris, 1996.
* HENIG, M. (ed.), *El arte romano*, Barcelona, 1985.
HUMPHREY, J.H., *Roman circuses. Arena for chariot racing*, Londres, 1986.
MACKAY, A.G., *Houses, villas and palaces in the Roman world*, Londres, 1975.
* MARTA, R., *Architettura romana. Tecniche costruttive e forme architettoniche del mondo romano*, Roma, 1985.
MILBURN, R., *Early Christian art and architecture*, Londres, 1987.
NASH, E., *Pictorial dictionary of Ancient Rome I-II*, Londres, 1961 (reimp., Nova York, 1981).
SICHTERMANN, H. KOCH, G., *Römische Sarkophage*, Handbuch der Archäologie, Munich, 1982.
* TURCAN, R., *L'art romain dans l'histoire*, Paris, 1995.
WARD-PERKINS, J.B., *Architettura romana*, Milà, 1979.
ZANKER, P., *Augusto y el poder de las imágenes*, Madrid, 1992.